

การกำกับดูแลหน่วยรับรองภาคเอกชน เมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจตรวจประเมิน และให้การรับรองของกรมวิชาการเกษตร

พิทยาภรณ์ ตันติยากร เกวียงไกร สุภโตษะ ทรรศน์สวัสดิ์ รัตนทัศนีย์ จูติภา พรพลอยจันทร์ และ ราเมธ แซ่เหลา

กองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการตรวจสอบและให้การรับรองระบบการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืชเพื่อการส่งออก ตามมาตรฐานหลักปฏิบัติที่ดีในการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืชและมาตรฐานสินค้าเกษตร ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ต่อมาได้มีนโยบายมาตรการทบทวนบทบาทภารกิจของส่วนราชการ ตามมาตรา 33 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2553 เห็นชอบให้มีการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ งานด้านตรวจสอบและรับรองคุณภาพมาตรฐานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้ภาคเอกชนหรือภาคส่วนอื่นรับไปดำเนินการแทน เพื่อปรับบทบาทภารกิจของภาครัฐ ลดความซ้ำซ้อน ปรับปรุงกระบวนการ และผลักดันส่งเสริมบทบาทภาคเอกชน นำไปสู่ทางเลือกในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม

ถ่ายโอนภารกิจ

เมื่อปี 2558 กองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช ได้ออกประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขึ้นทะเบียนหน่วยรับรองโรงงานผลิตสินค้าพืช พ.ศ. 2558 เพื่อถ่ายโอนภารกิจงานด้านการตรวจประเมินและการรับรองโรงงานผลิตสินค้าพืชให้หน่วยรับรองภาคเอกชนรับไปดำเนินการแทน

โดยหน่วยรับรองภาคเอกชนที่มารับการถ่ายโอนภารกิจ ต้องได้รับการรับรองความสามารถเป็นหน่วยรับรองจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ตามมาตรฐาน ISO/IEC 17021 ในขอบข่ายมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อใช้ในการขึ้นทะเบียนหน่วยรับรองกับกรมวิชาการเกษตร เช่น หลักการทั่วไปเกี่ยวกับสัญลักษณ์อาหาร (มกษ.9023-2550) ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม และแนวทางการนำไปใช้ (มกษ.9024-2550) การปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงคัดบรรจุผักและผลไม้สด (มกษ.9035-2553) หลักปฏิบัติสำหรับกระบวนการมผลไม้นสดด้วยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (มกษ.1004-2557) เมล็ดถั่วลิสง: ข้อกำหนดปริมาณอะฟลาทอกซิน (มกษ.4702-2557) หลักปฏิบัติสำหรับการผลิตเชื้อเห็ด (มกษ.2507-2559) การปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตทุเรียนแช่เยือกแข็ง (มกษ.9046-2560) การปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงรวบรวมผักและผลไม้สด (มกษ.9047-2560) เป็นต้น รวมถึงมีบุคลากรทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจประเมินโรงงานผลิตสินค้าพืชที่เพียงพอ มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ได้ตามขอบข่ายที่ขึ้นทะเบียน

ปัจจุบัน มีหน่วยรับรองภาคเอกชนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร จำนวน 14 ราย ดังนี้

1. บริษัท ทูฟ นอร์ด (ประเทศไทย) จำกัด
2. บริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด
3. บริษัท บูโร เวอร์ทิส เซอร์ติฟิเคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด
4. บริษัท เอสจีเอส (ประเทศไทย) จำกัด
5. สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโออุตสาหกรรมพัฒนา มูลนิธิ
6. บริษัท โซโคเทค เซอร์ติฟิเคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด
7. บริษัท อินเตอร์เทค อินดัสทรี แอนด์ เซอร์ติฟิเคชั่น เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด
8. สำนักรับรองระบบคุณภาพ (สรอ.) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)
9. บริษัท โกลบอล เซอร์ติฟิเคชั่น เซอร์วิส จำกัด

10. บริษัท ยูไอซี เซอร์ติฟิเคชั่น จำกัด
 11. บริษัท บีเอสไอ กรุ๊ป ประเทศไทย จำกัด
 12. บริษัท อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์ติฟิเคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด
 13. บริษัท เอ็มเอสเซอร์ติฟิเคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด
 14. บริษัท ศูนย์ห้องปฏิบัติการและวิจัยทางการแพทย์ และการเกษตรแห่งเอเชีย จำกัด
- จำนวนหน่วยรับรองภาคเอกชนขึ้นทะเบียนแบ่งตาม ขอบข่าย ได้แก่ มกษ.9023-2550 จำนวน 14 ราย มกษ.9024-2550 จำนวน 14 ราย มกษ.9035-2553 จำนวน 13 ราย มกษ.1004-2557 จำนวน 6 ราย มกษ.4702-2557 จำนวน 1 ราย มกษ.9046-2560 จำนวน 12 ราย มกษ.9047-2560 จำนวน 10 ราย และ มกษ.2507-2559 จำนวน 1 ราย รายละเอียดดังตาราง

ตารางแสดงขอข่ายที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรของหน่วยรับรองภาคเอกชน

ชื่อหน่วยรับรอง	ขอข่ายมาตรฐาน มกษ.							
	9023	9024	9035	1004	4702	9046	9047	2507
	GMP	HACCP	ผักและผลไม้สด	(SO ₂)	เมล็ดถั่วลิสง	ทุเรียนแช่เยือกแข็ง	รวบรวมผัก ผลไม้	เชื้อเห็ด
1. บริษัท ทูฟ นอร์ด (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓					
2. บริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
3. บริษัท บูโร เวอร์ทิส เซอทิฟิเคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
4. บริษัท เอสจีเอส (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
5. สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโออุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ	✓	✓	✓			✓	✓	
6. บริษัท ไชโคเทค เซอร์ติฟิเคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓						
7. บริษัท อินเตอร์เทค อินคัสทรี แอนด์ เซอร์ติฟิเคชั่น เซอร์วิสเซส (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
8. สำนักรับรองระบบคุณภาพ (สสร.) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
9. บริษัท โกลบอล เซอร์ติฟิเคชั่น เซอร์วิสเซส จำกัด	✓	✓	✓			✓	✓	
10. บริษัท ยูไอซี เซอร์ติฟิเคชั่น เซอร์วิสเซส จำกัด	✓	✓	✓			✓	✓	
11. บริษัท บีเอสไอ กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓			✓		
12. บริษัทอินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์ติฟิเคชั่น(ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓			✓		
13. บริษัท เอ็ม เอส เซอร์ติฟิเคชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	✓	✓	✓			✓	✓	
14. บริษัท ศูนย์ห้องปฏิบัติการและวิจัยทางการแพทย์และการเกษตรแห่งเอเชีย จำกัด	✓	✓	✓	✓		✓	✓	

(ข้อมูล ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2564)

นอกจากนี้โรงงานผลิตสินค้าพืช ที่จะขอขึ้นทะเบียน โรงงานผลิตสินค้าพืช ตามประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนโรงงานผลิตสินค้าพืช พ.ศ. 2559 ต้องได้รับการรับรองจากหน่วยรับรองภาคเอกชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันมีโรงงานผลิตสินค้าพืชที่ใช้ใบรับรองจากหน่วยรับรองภาคเอกชนยื่นขอขึ้นทะเบียน

โรงงานผลิตสินค้าพืช (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2564) ดังนี้ มกษ.9023-2550 จำนวน 330 ราย มกษ.9024-2550 จำนวน 260 ราย มกษ.9035-2553 จำนวน 84 ราย มกษ.1004-2557 จำนวน 167 ราย มกษ.9046-2560 จำนวน 12 ราย และ มกษ.9047-2560 จำนวน 10 ราย

กำกับดูแลหน่วยรับรองภาคเอกชน

เพื่อให้การดำเนินงานตรวจประเมินและการรับรองโรงงานผลิตสินค้าพืชเป็นไปตามมาตรฐานสากล สอดคล้องกับประกาศอื่น ๆ ที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นในระบบตรวจติดตามของภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับจากประเทศคู่ค้าและในระดับสากล กองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช จึงได้มีการตรวจติดตามระบบการจัดการตามข้อกำหนด ISO/IEC 17021-1: 2015 ณ สำนักงาน และการตรวจติดตามความสามารถผู้ตรวจประเมินของหน่วยรับรองภาคเอกชน ขณะปฏิบัติงานตรวจประเมิน ณ สถานประกอบการ

การตรวจติดตามระบบการจัดการของหน่วยรับรอง ณ สำนักงานของหน่วยรับรองภาคเอกชน โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ร่วมกับกรมวิชาการเกษตร ตามมาตรฐานข้อกำหนดทั่วไปสำหรับหน่วยตรวจประเมินและรับรองระบบการจัดการ (ISO/IEC 17021-1: 2015) ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 - กันยายน 2563 มีข้อเสนอแนะในประเด็นดังนี้

1. เพิ่มประวัติผู้ตรวจประเมินทั้งภายในและภายนอก ควรจัดเก็บหลักฐานต่าง ๆ ให้ครบถ้วน เช่น ประวัติของผู้ตรวจประเมิน หลักฐานการประเมินความสามารถครั้งแรก ผลการประเมินประจำปีรายบุคคล รวมถึงหลักฐานการแสดงความสามารถในการตรวจประเมินในแต่ละขอบข่ายผลิตภัณฑ์ เป็นต้น
2. แผนการฝึกอบรมประจำปี ควรมีการสำรวจความต้องการฝึกอบรมของผู้ตรวจประเมิน
3. เอกสารของลูกค้า ควรตรวจสอบความถูกต้องก่อนรับหรือส่งให้ลูกค้า เช่น ใบคำขอการคำนวณเวลาและแผนการตรวจประเมิน ใบเสนอราคา เป็นต้น
4. การบันทึกข้อมูลระหว่างการตรวจประเมิน ควรบันทึกให้ชัดเจน เช่น จุดที่ตรวจพบ ระบุหมายเลขเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่พบปัญหา เป็นต้น
5. การตรวจติดตามลูกค้า ควรดำเนินการตามโปรแกรมการตรวจประเมินที่กำหนดไว้ เช่น ตรวจติดตามครั้งแรกภายใน 12 เดือน ตรวจติดตามประจำปี เป็นต้น
6. การพิจารณาการแก้ไขข้อบกพร่อง ควรพิจารณาถึงความสอดคล้องของสาเหตุกับแนวทางการแก้ไข รวมไปถึงมาตรการป้องกันการเกิดซ้ำ

7. รายงานตรวจประเมิน ควรมีการทบทวนทุกครั้ง ก่อนเสนอเข้าคณะกรรมการตัดสินใจ

8. ใบรับรอง ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ขอบข่ายที่ได้รับการรับรอง

9. การจัดเก็บเอกสาร และข้อมูลของลูกค้า ควรเข้าถึง และค้นหาได้ง่าย เช่น คำขอ โปรแกรมการตรวจประเมิน ผลการตรวจประเมินหลักฐานการแก้ไขข้อบกพร่องของลูกค้า เป็นต้น

การประเมินความสามารถผู้ตรวจประเมินของหน่วย รับรองภาคเอกชน ณ โรงงานผลิตสินค้าพืช ในขอบข่าย ผลิตภัณฑ์ ผักและผลไม้สด น้ำตาลทราย แป้งมันสำปะหลัง เครื่องดื่มผง อาหารแช่เยือกแข็ง โรงปรับปรุงคุณภาพข้าว ผลการประเมินความสามารถผู้ตรวจประเมินของหน่วยรับรอง ที่ทำหน้าที่ตรวจประเมินโรงงานผลิตสินค้าพืช มีข้อเสนอแนะ ในประเด็น ดังนี้

1. ผู้ตรวจประเมิน ควรมีความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้องของสินค้าในขอบข่ายที่ให้การรับรอง รวมถึงประกาศ กรมวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้อง เช่น ประกาศพืชควบคุมเฉพาะ การออกใบรับรองสุขอนามัย เป็นต้น เนื่องจากแต่ละประเทศ มีข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่แตกต่างกัน เช่น การส่งออก มะม่วงไปญี่ปุ่น เกาหลี ต้องผ่านการอบไอน้ำ แต่การส่งออก มะม่วงไปสหภาพยุโรปต้องผ่านการจุ่มน้ำร้อน เป็นต้น เพื่อ เป็นแนวทางในการทวนสอบการมาตรการควบคุม

2. ผู้ตรวจประเมินควรให้ความสำคัญกับมาตรการ ควบคุมการปฏิบัติงาน ณ จุด CCP และวิธีการทวนสอบการ ควบคุม ว่าสามารถดำเนินการได้จริงหรือไม่ เช่น จุดรับวัตถุดิบ โดยเฉพาะในโรงคัดบรรจุ รวมถึงควรพิจารณามาตรการแก้ไข ของจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมให้สอดคล้องกับการเฝ้าระวังติดตาม

3. ผู้ตรวจประเมินควรมีทักษะและเทคนิคการตรวจ ประเมิน การตั้งคำถามให้โรงงานสามารถอธิบายแนวคิด/ เหตุผล ของการดำเนินการในกิจกรรมการผลิตและการจัดทำ เอกสารต่าง ๆ รวมถึงควรสรุปประเด็นที่พบให้ผู้ถูกประเมิน ทราบเป็นระยะ

4. การบริหารเวลาในแต่ละกิจกรรมการตรวจประเมิน ให้เหมาะสม

5. การทวนสอบบันทึกที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาความเป็นปัจจุบันของเอกสาร และความเข้าใจของพนักงานผู้ปฏิบัติ

6. การตรวจประเมินครั้งแรกหรือการตรวจติดตามผลิตภัณฑ์ทุเรียนแช่เยือกแข็ง (มกษ.9046-2560) ควรดำเนินการในช่วงฤดูกาลผลิต เนื่องจากมาตรฐานดังกล่าวเป็นมาตรฐานบังคับ และมีข้อกำหนดเรื่องการตรวจรับวัตถุดิบ เช่น การสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจความอ่อน - แก่ ของทุเรียน รวมถึงผลิตภัณฑ์น้ำตาลทราย ควรตรวจประเมินให้การรับรองครั้งแรกในฤดูกาลผลิต เพื่อให้การตรวจประเมินครอบคลุมทุกขั้นตอนการผลิต

7. การแจ้งผลการตรวจประเมินในการปิดประชุม ผู้ตรวจประเมินควรแจ้งข้อบกพร่องเดิมที่ลูกค้ายังไม่แก้ไข รวมถึงผู้ตรวจประเมินควรมีแนวทางจะติดตามการแก้ไข เพื่อให้การแก้ไขมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในประเด็นข้างต้น เกิดจากการตรวจพบในบางหน่วยรับรองเท่านั้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาผลการประเมินความสามารถผู้ตรวจประเมินของหน่วยรับรองภาคเอกชน โรงงานผลิตสินค้าพืชทั้งหมด พบว่าการตรวจประเมินและพิจารณาให้ข้อปรับปรุงการตรวจติดตามของโรงคัดบรรจุ และโรงงานแปรรูปจากหน่วยรับรองภาคเอกชน เป็นไปในแนวทางเดียวกับกรมวิชาการเกษตร สามารถใช้ผลการตรวจประเมินของหน่วยรับรองในการขึ้นทะเบียนโรงงานผลิตสินค้าพืชได้ และมีความเชื่อมั่นในหน่วยรับรองภาคเอกชนที่รับถ่ายโอนภารกิจการตรวจประเมินและรับรองโรงงานผลิตสินค้าพืชแทนกรมวิชาการเกษตร 🌿